basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

GESKIEDENIS V1

2018

ADDENDUM

Hierdie addendum bestaan uit 14 bladsye.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1: WAAROM HET KUBA IN DIE 1960's DIE BRANDPUNT VAN DIE KOUE OORLOG TUSSEN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA EN DIE SOWJETUNIE GEWORD?

BRON 1A

Hierdie bron verduidelik hoe President Eisenhower en President Kennedy van die Verenigde State van Amerika gereageer het toe Kuba in die 1960's 'n kommunistiese land geword het.

President Eisenhower het vroeg al vermoed dat Castro Cuba die kommunistiese weg sou laat inslaan. Hy het dus in Maart 1960 die gebruik van dertien miljoen dollar in die geheim gemagtig om Kubaanse uitgewekenes, die mense wat uit Kuba gevlug het, op te lei om Kuba in te val en Castro te verwyder.

Ongeveer vyftienhonderd (1 500) uitgewekenes het vrywillig onderneem om vir hierdie taak deur die Amerikaanse Intelligensiediens (CIA) opgelei te word. Hierdie hoogs geheime opleiding het in die sentraal-Amerikaanse lande, Guatemala en Nicaragua, plaasgevind.

Toe President Kennedy die amp oorgeneem het, het hy die Kubaanse probleem geërf. Hy is deur die Eisenhower-regering ingelig oor die planne om Castro te verwyder. Alhoewel Kennedy verras was, het hy tog toegelaat dat die CIA en die Kubaanse uitgewekenes voortgaan. Wetende dat dit egter vir 'n magtige nasie sleg sou lyk om so 'n klein eiland binne te val, het hy geweier om die Amerikaanse weermag te betrek: Amerikaanse militêre vliegtuie sou nie toegelaat word om die inval te dek nie. Kennedy het gehoop dit sou lyk of die Verenigde State geen rol hierin gespeel het nie. Die CIA en die 1 500 uitgewekenes, wat daarvan seker was dat die Kubane sou opstaan en hulp verleen met hulle poging teen Castro, het op 17 April 1961 met hulle inval by die moerasagtige strandgebied, bekend as die Bay of Pigs, voortgegaan.

Castro het deur informante van die beplande inval deur uitgewekenes uitgevind en sy weermag was met Sowjet-vervaardigde tenks gereed. Die nederlaag van die invallende uitgewekenes was vinnig en volledig. Dit was duidelik dat die mislukte inval deur die Verenigde State gesteun is, want die groep uitgewekenes sou nooit so georganiseerd en dapper kon gewees het nie …

Stewig in die kommunistiese kamp, was Castro nou teen Amerikaanse imperialisme.

[Uit http://ic.galegroup.com/ic/uhic/ReferenceDetailspage/ReferenceDetailsWindow? Toegang op 18 November 2017 verkry.]

BRON 1B

Die bron hieronder is 'n uittreksel uit 'n brief wat op 18 April 1961 deur die Sowjet-Premier, Nikita Khrushchev, aan die Amerikaanse President, JF Kennedy, geskryf is. Hierin is daar 'n beroep gedoen dat die Verenigde State van Amerika se aggressie teen Kuba tot 'n einde moes kom.

Meneer die President, in 'n tydperk van verontrusting, belaai met die gevaar van die beëindiging van wêreldvrede, stuur ek vir jou hierdie boodskap. Gewapende aggressie teen Kuba is begin. Dit is vir niemand 'n geheim dat die gewapende bendes wat hierdie land binnegeval het, in die Verenigde State van Amerika opgelei, toegerus en bewapen is nie. Die vliegtuie wat Kubaanse stede bombardeer, behoort aan die Verenigde State van Amerika, en die bomme wat hulle laat val, word deur die Amerikaanse regering verskaf.

Al hierdie dinge veroorsaak hier in die Sowjet-Unie 'n verstaanbare gevoel van verontwaardiging (woede) deur die Sowjetregering en die Sowjetvolk.

Ons het onlangs deur ons onderskeie verteenwoordigers menings uitgeruil en ons het gepraat oor die wedersydse begeerte om gesamentlike pogings aan te wend wat daarop gemik is om die verhouding tussen ons lande te verbeter en die gevaar van oorlog uit te skakel. Hoe kan dit wat die Verenigde State in werklikheid gedoen het, begryp word, waar 'n aanval op Kuba nou 'n feit geword het?

Dit is nog nie te laat om die onherstelbare (skade) te vermy nie. Die regering van die VSA het nog steeds die moontlikheid om deur ingrypings nie die vlam van oorlog in Kuba te laat ontvlam en dit te laat groei tot onvergelykbare verwoesting nie.

Wat die Sowjetunie betref, moet daar geen fout oor ons posisie gemaak word nie: Ons sal die Kubaanse volk en hul regering alle nodige hulp verleen om 'n gewapende aanval op Kuba te verdedig.

[Uit *The Kennedy-Khrushchev Letters* deur T Fensch, red.]

BRON 1C

Hierdie bron verduidelik hoe President Khrushchev Kuba bygestaan het.

Alhoewel hy die Kubaanse uitgewekenes oorwin het wat by die Bay of Pigs ingeval het, was Castro bang dat Amerika steeds Kuba wou inval om van hom ontslae te raak, die regering te verander, en die Kubaanse kommunistiese rewolusie te vernietig. Daarom het hy sy vriend, Sowjet-voorsitter Khrushchev, om meer bystand gevra.

Khrushchev het begin om in die geheim kernmissiele na Kuba te stuur. Massa-vernietigingswapens was nou slegs 90 myl van die Verenigde State van Amerika af. Khrushchev en Castro het waarskynlik geglo dat hierdie dodelike missiele Amerika sou oortuig om Kuba met rus te laat. Hulle was verkeerd.

Met die gebruik van spesiale spioenasievliegtuie wat met kragtige kameras toegerus was, het die Verenigde State van Amerika uitgevind dat missielterreine in aanbou was en ook tot die gevolgtrekking gekom dat Sowjetskepe vanaf Rusland na Kuba gevaar het met aanvalsmissiele (hulle het nie geweet dat sommige van hierdie missiele Kuba alreeds bereik het nie).

President Kennedy en sy raadgewers was baie geskok en kwaad oor hierdie ontdekkings. Hulle het gevoel dat hulle op hierdie situasie moes reageer. Die probleem was: 'hoe?' Wat moes hulle doen oor die moontlikheid dat kernmissiele slegs 90 myl van hulle af op hulle gerig was?

[Uit *On the Brink: from the Bay of Pigs to the Cuban Missile Crisis* deur M Mooney]

BRON 1D

Die kaart hieronder illustreer 'n vlootblokkade wat die Verenigde State van Amerika in Oktober 1962 op Sowjetskepe wat Kuba wou binnevaar, opgelê het.

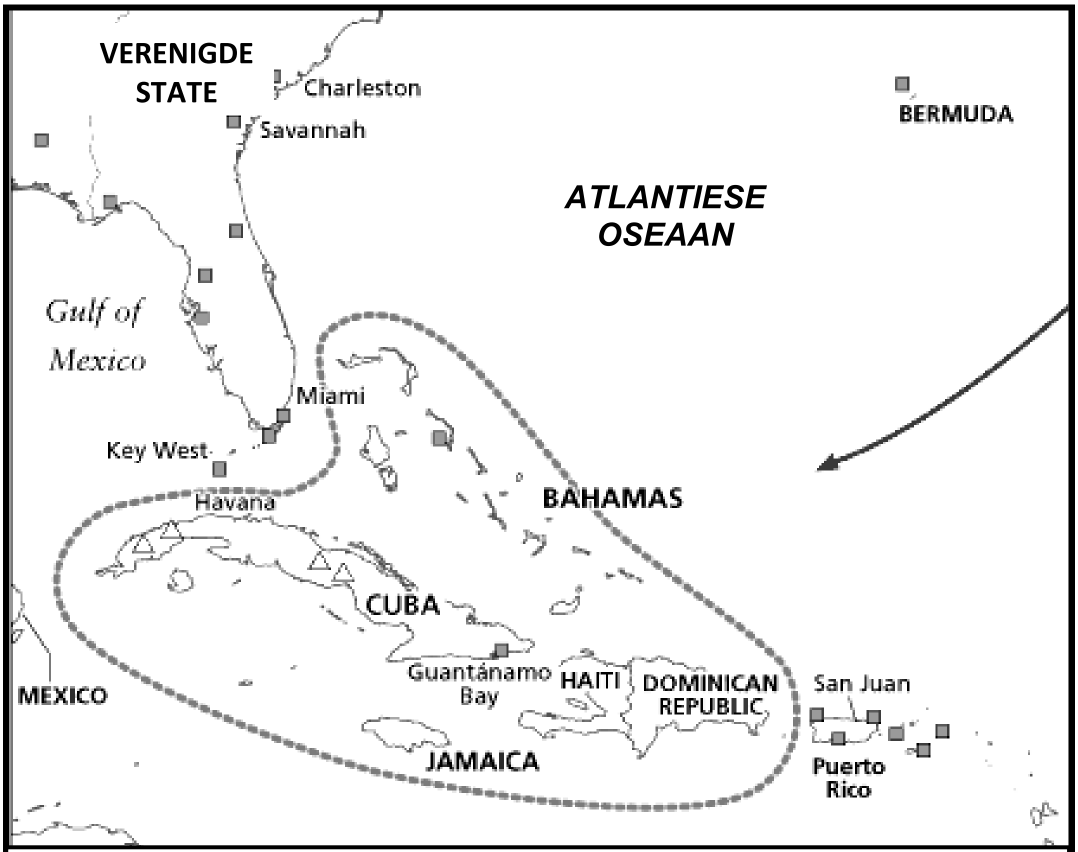

SLEUTEL:

	Amerikaanse militêre basisse
	Sowjetmissielterreine
--------	**Amerikaanse vlootblokkade, Oktober**
←——	**Sowjetskepe bedoel vir Kuba**

[Uit http://libguides.monroe2boces.org. Toegang op 9 Februarie 2018 verkry.]

VRAAG 2: HOE HET DIE INMENGING DEUR BUITELANDSE MAGTE TUSSEN 1974 EN 1976 KOUE OORLOG-SPANNING IN ANGOLA VERERGER?

BRON 2A

Hierdie bron verduidelik hoe die MPLA, FNLA en UNITA om beheer oor Angola geveg het nadat dit in 1975 onafhanklikheid verkry het.

Drie groot militêre bewegings het sedert die 1960's vir Angolese onafhanklikheid geveg. Die Popular Movement for the Liberation of Angola (MPLA) was 'n Marxistiese organisasie wat in die hoofstad, Luanda, gesetel was en onder leiding van Agostinho Neto was. Die National Front for the Liberation of Angola (FNLA), onder leiding van Holden Roberto, was in die noorde van die land gevestig en het sterk bande met die Amerikaanse bondgenoot, Mobutu Sese Seko, in die naburige Zaïre gehad. Die National Union for the Total Independence of Angola (UNITA), 'n uitloper van die FNLA, is deur Jonas Savimbi gelei en deur die land se grootste etniese groep, die Ovimbundu, ondersteun.

Na aanleiding van die Portugese staatsgreep het hierdie drie rewolusionêres in Januarie 1975 met verteenwoordigers van die nuwe Portugese regering vergader en die Alvor-ooreenkoms onderteken wat Angolese onafhanklikheid verleen het en voorsiening gemaak het vir 'n drievoudige magsdelingstelsel. Vertroue onder die drie groepe het egter vinnig afgebreek, en die land is in 'n burgeroorlog gedompel, waar elkeen om alleenmag gewedywer het.

Die krisis in Angola het in 'n Koue Oorlog-slagveld ontwikkel, aangesien die supermoondhede en hul bondgenote militêre hulp aan hul voorkeurklante gelewer het. Die Verenigde State van Amerika het hulp en opleiding aan beide die FNLA en UNITA verskaf terwyl troepe uit Zaïre Holden Roberto en sy vegters gehelp het. China het ook militêre instrukteurs gestuur om die FNLA op te lei. Die Sowjet-Unie het militêre opleiding en toerusting aan die MPLA verskaf. Gedurende die somer van 1975 was die Sowjet-ondersteunde MPLA in staat om sy mag in Luanda te konsolideer en die Amerikaans-ondersteunde FNLA uit die hoofstad te verdryf, maar die FNLA het voortgegaan om aan te val.

[Uit http://history.state.gov/milestones/1969–1976/angola. Toegang op 16 September 2017 verkry.]

BRON 2B

Die bron hieronder dui aan hoe die Verenigde State van Amerika UNITA gedurende die Angolese Burgeroorlog ondersteun het.

Die Amerikaanse Intelligensiediens (CIA) het in Julie 1975 sy eerste groot verskeping wapens aan die FNLA gemaak. Soos die Russe en die Chinese, het Amerika dus hulp aan een kant van die Angolese burgeroorlog verleen op 'n vlak wat veel groter was as wat dit ooit in die stryd teen Portugese kolonialisme was.

Amerika was opvallend direk by die burgeroorlog betrokke. Benewens opleiding van Angolese vegeenhede, het Amerikaanse personeel heelwat vlugte tussen Zaïre en Angola gemaak om verkennings- en voorsieningsmissies uit te voer. Die CIA het meer as 'n miljoen dollar aan 'n ambisieuse huursoldaatprogram bestee. Verskeie berigte het in die Amerikaanse pers verskyn, waarin beweer is dat baie Amerikaanse guerrillavegters besig was om in Angola teen die MPLA te veg, van 'talle' tot '300', en dat baie ander in die Verenigde State van Amerika gewerf en opgelei word om by hulle aan te sluit. Maar John Stockwell, die hoof van die CIA se Angola-taakmag, stel die aantal Amerikaanse huursoldate wat uiteindelik in Angola was, op slegs 24. Die CIA het ook die bewapening van Britse huursoldate (wat in Angola geveg het) gefinansier.

Die Minister van Buitelandse Sake, Henry Kissinger, het agterna die Senaat ingelig dat 'die CIA nie betrokke is' by die werwing van huursoldate vir Angola nie … Joernaliste, wat belangrike nuusdienste verteenwoordig het, is gewerf en sodoende kon die Diens (CIA) internasionale dekking van vals verslae vir Sowjetraadgewers in Angola genereer. Een CIA-storie, wat deur UNITA aan die pers bekend gemaak is, was dat 20 Russe en 35 Kubane gevange geneem is. Nog 'n leuen was dat verkragtings in Angola na bewering deur Kubaanse soldate gepleeg is; dit is vererger om hulle gevangeneming, verhoor en teregstelling in te sluit …

[Uit https://williamblum.org/chapters/killing-hope/angola. Toegang op 20 September 2017 verkry.]

BRON 2C

Hierdie spotprent deur Bob Connolly het op 27 November 1975 in die *Rand Daily Mail* verskyn. Die titel is 'Oor die Vingers Getik ("Knuckle-rapping")' en toon Henry Kissinger (die Amerikaanse Minister van Buitelandse Sake) wat die Russiese hand met 'n 'olyftak' slaan.

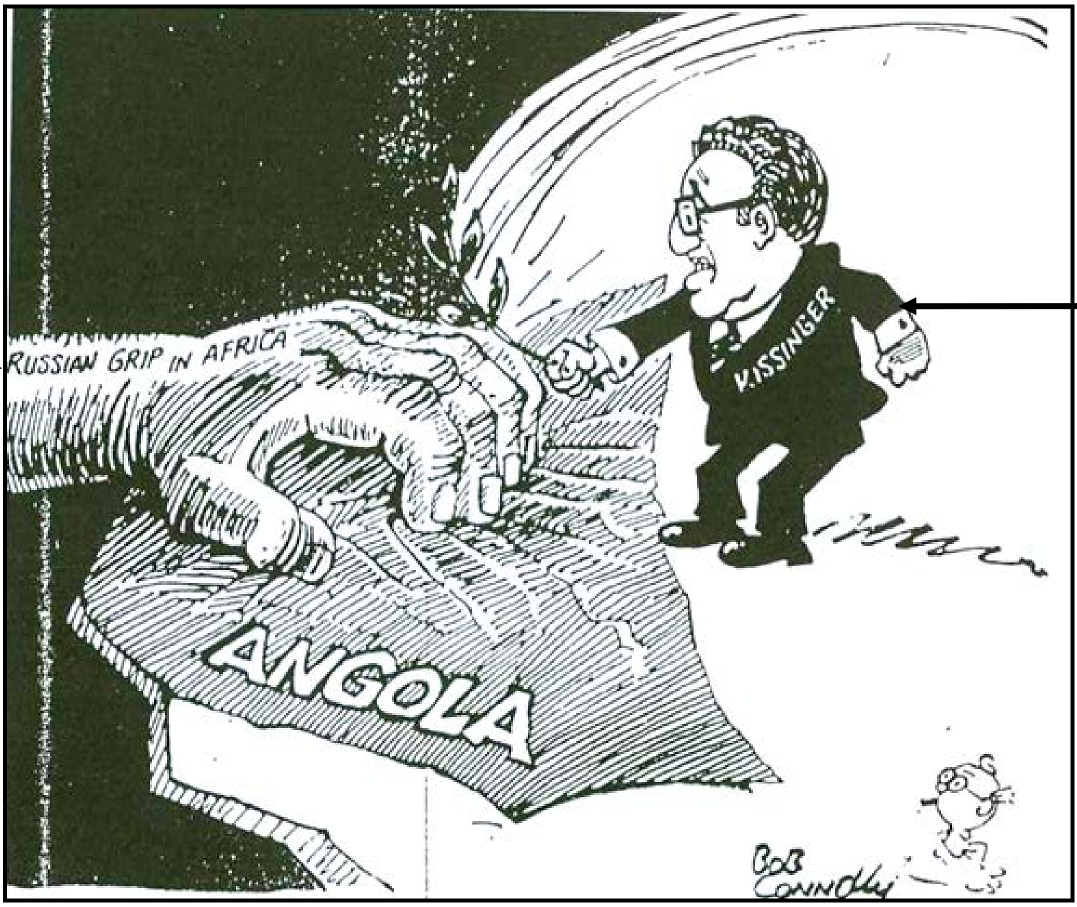

[Uit *Conflicting Missions: Havana, Washington, Pretoria* deur P Gleijeses]

RUSSIESE GREEP IN AFRIKA

KISSINGER

BRON 2D

Hierdie uittreksel bevat 'n verduideliking deur Raul Diaz Arguelles, hoof van *Decima Direccion* (die spesiale taakmag wat in beheer van alle Kubaanse oorsese militêre missies is) oor waarom Kuba vanaf 1975 in Angola betrokke geraak het.

'Ons het op Sondag, 3 Augustus, in Luanda, Angola, aangekom en die MPLA gekontak,' het Diaz Arguelles aan Raul Castro verslag gedoen … 'In ons eerste gesprek met Neto … het ons die doel van ons besoek verduidelik wat ons op die volgende punte gebaseer het:

- Die versoek wat deur die MPLA gerig is … in Januarie en die versoek wat later in Mosambiek aan Cheito (Xiyeto), die stafhoof van FAPLA gerig is.
- Ons wou duidelikheid kry oor watter bystand ons moes verleen, gegewe die FNLA en Mobutu se aggressie teenoor die MPLA en die moontlike verloop van gebeure voor onafhanklikheid in November. Ons het geweet dat die magte van reaksie en imperialisme al hulle mag (krag) sou gebruik om te voorkom dat die MPLA beheer oorneem, want dit sou 'n progressiewe regering in Angola beteken. Daarom het ons vir Neto die militante solidariteit van ons Opperbevelvoerder, ons party en ons regering gebring, en ons het hom 100 000 dollar gegee.

Die Angolese het gedurende die gesprek oor die gebrek aan bystand uit die sosialistiese kamp gekla en hulle het uitgewys dat, as die sosialistiese kamp hulle nie help nie … terwyl die imperialiste (VSA) die FNLA op elke moontlike manier help. Hulle het ook gekla dat die Sowjetunie in 1972 opgehou het om hulle te help en dat die militêre bystand wat hulle nou stuur, nietig (waardeloos) is, gegewe die enormiteit (omvangrykheid) van die behoefte …'

Intussen is Diaz Arguelles se voorstel van 'n militêre missie dramaties (op groot skaal) in Havana uitgebrei. Die hersiene plan het gevra vir die versending van 480 man wat personeelopleidingsentrums sou skep (stig), wat 5 300 Angolese in drie tot ses maande sou oplei. Kuba sou die wapens verskaf, asook kos, klere, kampgereedskap, toiletware, medisyne, veldbeddens en beddegoed. Kuba het met ander woorde besluit om Neto byna vyf keer meer instrukteurs as wat hy gevra het, aan te bied.

[Uit *Conflicting Missions: Havana, Washington, Pretoria* deur P Gleijeses]

VRAAG 3: WAT WAS DIE REAKSIES OP DIE STIGTING VAN DIE BLACK PANTHER-PARTY IN DIE 1960's IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA?

BRON 3A

Die uittreksel hieronder beskryf die stigting en strategieë van die Black Panther-party in die 1960's.

Een van die radikaalste Swartmag-groepe, die Black Panther-party, is in Oktober 1966 deur Huey Newton, 24 jaar oud, en Bobby Searle, 30 jaar oud, in Oaklands, Kalifornië, gestig. Newton en Searle is ideologies sterk beïnvloed deur Malcolm X en rewolusionêres soos Che Guevara, Frantz Fanon en Mao Zedong. Die beginselvereistes van die Panthers is in 'n tienpuntmanifes geïnkorporeer. Die aard van die manifes was nasionalisties. Individuele eise daarin sluit in: betaling van vergoeding aan swart Amerikaners deur die federale regering as vergoeding vir slawerny; kwytskelding aan swart Amerikaners van weermagdiens; en vryheid vir swart Amerikaners wat in federale, staats-, distriks- en stedelike gevangenisse aangehou word, tensy hulle deur 'n jurie van hulle eie portuurgroep in die swart gemeenskap verhoor is …

… Die Panthers het onderneem om die vlak van polisiegeweld en die teistering van swart gemeenskappe deur wetstoepassingsbeamptes te monitor. Hulle het ook 'n paramilitêre styl uniform van swart barette, ligblou hemde, swart leerbaadjies en swart langbroeke en skoene aangeneem. Hulle het daarby volstaan dat dit die konstitusionele reg van alle Amerikaanse burgers is om gewere te dra, soos uiteengesit in die tweede amendement van die Amerikaanse grondwet. Partylede het swaar gewapen in die openbaar verskyn en Panther-patrollies het polisiemotors in die ghetto's (townships/stedelike areas met 'n meerderheid swart Amerikaners) agtervolg. Dit het tot gespanne verhoudings met wetstoepassingsagentskappe en, in sommige gevalle, tot gewelddadige skietgevegte gelei.

[Uit *Black Civil Rights in America* deur K Verney]

BRON 3B

Hierdie bron is geneem uit 'n Kaliforniese koerant, *The Sacramento Bee*, wat op 2 Mei 1967 verskyn het. Die hoofopskrif lui: 'CAPITOL IS INVADED' ('KONGRES-GEBOU INGENEEM') en die onderopskrif lui: 'State Police Halt Armed Negro★ Band' (Staatspolisie Keer Gewapende Neger★-bende).

THE SACRAMENTO BEE

VOL. 220—NO. 35,896 Founded 1857 SACRAMENTO, CALIFORNIA, TUESDAY, MAY 2, 1967—48 PAGES—4 SECTIONS Stocks Final

CAPITOL IS INVADED

State Police Halt Armed Negro★ Band

11 MIGs Are Destroyed By US Jets

[Uit http://legallacuna.wordpress.com/2012/06/07/prospecting-in-the-martial-imaginary/. Toegang op 20 September 2017 verkry.]

Staatspolisie Keer Gewapende Neger★-bende

★ Neger – 'n Afbrekende (neerhalende) term wat gebruik word om na swart Amerikaners te verwys

VERTALING:

KONGRES-GEBOU INGENEEM

BRON 3C

Die uittreksel hieronder beskryf die gemeenskaps- en politieke werk wat die Black Panther-party gedurende die 1960's in verskeie state in die Verenigde State van Amerika onderneem het.

Die Black Panther-party het teen 1970 amper 5 000 lede in meer as 20 state gehad. Panthers en ondersteuners was vanaf San Diego tot New Haven aktief in talle programme en diensprojekte … Die Panthers het baie pogings aangewend om in die fundamentele behoeftes van mense te voorsien. Hierdie programme het mense tot die party aangetrek meer as enige iets anders. Die Black Panther-party het teen 1969 gratis ontbytprogramme, wat weekliks 20 000 kinders gevoed het, in 19 plekke gehad. Die Panthers het vryheidskole ontwikkel asook die prysenswaardige gesondheidsklinieke wat gratis sekelseltoetsing ('n generiese siekte wat hoofsaaklik mense van Afrika-oorsprong affekteer) in Chicago, Portland, Los Angeles, New York en ander stede verskaf het.

Die Panthers het die National Committee to Combat Fascism gestig wat 'n breë versameling organisasies bymekaargebring het om die oorlog in Viëtnam, polisiegeweld en 'n reeks ander kwessies wat as skadelik vir swart Amerikaners beskou is, teen te staan … Die Panthers was aan die voorpunt van die rewolusie vir die jong en vasbeslote gewone lede van die party.

Die Panthers het oor die hele land versprei en duisende jongmense gelok om hulle te verbind tot die stryd op maniere wat net 'n paar organisasies vereis het … Verskillende groepe het verskillende kenmerke gehad wat provinsiale (plaaslike) sake weerspieël het … Die Black Panthers wou saam met die mense 'n pad na rewolusie stap, selfs al sou dit beteken dat sy lid die eerste tree moes neem.

[Uit *Black Power, Radical Politics and African American Identity* deur JOG Ogbar]

BRON 3D

Die bron hieronder beskryf die stappe wat gedurende die 1960's deur die Federale Speurdiens (FBI) teen die Black Panther-party gedoen is.

Die FBI het die Black Panther-party self beskuldig (gekritiseer) as 'n groep 'kommunistiese misdadigers' wat daarop uit (vasbeslote) was om die Amerikaanse regering omver te werp.

Bewapen met daardie definisie en al die masjinerie van die federale regering, het J Edgar Hoover die FBI opdrag gegee om 'n veldtog te loods om die Black Panther-party geheel en al uit te wis (vernietig) en hy het opdrag gegee dat plaaslike polisiedepartemente moes help om dit te doen. Inderdaad, soos Hoover dit in 1968 gestel het, het die Party 'die grootste bedreiging vir die interne veiligheid van Amerika verteenwoordig' en hy het plegtig belowe dat 1969 die laaste jaar van daardie Party se bestaan sou wees … Feitlik elke kantoor en ander fasiliteit van die Black Panther-party is teen die einde van daardie jaar gewelddadig deur die polisie en die FBI aangeval … Daar was elke denkbare soort aanval op die party se maatskaplike programme en vernietiging van die party se eiendom. Tydens polisieklopjagte is die eiers van die ontbytprogramme gebreek, die party se kliniekvoorrade is verpletter (stukkend geslaan) en bondels van die party se koerante is vernietig. Die FBI se sogenaamde teenintelligensieprogram, bekend as COINTELPRO, het sy veldkantore en plaaslike polisie opdrag gegee om die party te vernietig deur middel van informante, lokvinke (moeilikheidmakers) en geheime aktiwiteite wat oproer (chaos) en moord ingesluit het.

Die party het nogtans oorleef en voortgegaan om sy oorlewingsprogramme op te bou wat nie net die gratis ontbytprogramme en gratis klinieke ingesluit het nie, maar ook onder andere kruideniersware wat weggegee is, die vervaardiging en verspreiding van gratis skoene, skool- en onderrigprogramme, senior vervoer- en diensprogramme, gratis busdienste na gevangenisse en gevangenesondersteunings- en regshulp-programme.

[Uit http://www.lebbunawi.tumblr.com/post/111798191610/black-panthers-party-18-freedom-by-any-means. Toegang op 20 September 2017 verkry.]

Kopiereg voorbehou

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

Fensch, T. ed. 2001. *The Kennedy – Khruschev Letters* (New Century Books, The Woodlands, Texas)

Gleijeses, P. 2003. *Conflicting Missions: Havana, Washington, Pretoria* (Galago, Paarl)

http://history.state.gov/milestones/1969 - 1976/angola

http://ic.galegroup.com/ic/uhic/ReferenceDetailspage/ReferenceDetailsWindow?

http://legallacuna.wordpress.com/2012/06/07/prospecting-in-the-martial-imaginary

http://libguides.monroe2boces.org

http://www.lebbunawi.tumblr.com/post/111798191610/black-panthers-party-18-freedom-by-any-means

https://williamblum.org/chapters/killing-hope/angola

Mooney, M. 2006. *On the Brink: from the Bay of Pigs to the Cuban Missile Crisis* (HOT, University of California, Irvine)

Ogbar, JOG. 2005. *Black Power, Radical Politics and African American Identity* (Johns Hopkins University Press, Baltimore)

Verney, K. 2004. *Black Civil Rights in America* (Routledge, London)

Kopiereg voorbehou